

J. J.

"Dějiny exaktních věd v českých zemích do konce 19. století", Jaroslav Folta, Zdeněk Horský, Luboš Nový, Irena Seidlerová, Josef Smolka, Mikuláš Teich, Praha 1961 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 8/1, 118-119

1963

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zbigniew Wasiutyński, *Technika, jej działy i metoda*. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1962, s. 86.

Praca prof. Wasiutyńskiego, która ukazała się jako publikacja Wydziału Nauk Technicznych PAN, składa się z dwu części. Pierwsza zawiera zestawienie definicji techniki i jej działów oraz klasyfikację techniki, jak również pojęć w niej występujących. Klasyfikację tę poprzedza przedstawienie jej kryteriów. Druga część pracy — to wielostronna charakterystyka działań składających się na metodę techniki.

J. J.

W. A. Diemientiew, O. N. Andriuszenko, *Istoria geografii, Cz. I. Geografija w driewnije i sriednije wieka*. Izdatielstwo Ministerstwa wyższego, średniego specjalnego i profesjonalnego obrazowania BSSR, Mińsk 1962, s. 140.

Pierwsza część *Historii geografii* Diemientiewa i Andriuszenki obejmuje zarys wiedzy geograficznej w społeczeństwie pierwotnym, u starożytnych narodów okresu niewolnictwa i w społeczeństwie feudalnym oraz wielkie odkrycia geograficzne późnego średniowiecza i początku czasów nowożytnych. Znaczna liczba krajów, których stan wiedzy geograficznej w poszczególnych okresach został omówiony (kraje śródziemnomorskie, Chiny, Korea, południowa Azja, kraje arabskie, Azja Środkowa, zachodnia i wschodnia Europa i inne) nie odpowiada głębi i dokładności treści. Publikacja stanowi tylko zarys rozwoju horyzontu geograficznego tych narodów, podany zgodnie z programem i metodą uniwersyteckiego wykładu. Jej cel jako podręcznika dla studentów wyższych uczelni został też na wstępie wyraźnie określony.

J. Bb.

Jaroslav Folta, Zdeněk Horský, Luboš Nový, Irena Seidlerová, Josef Smolka, Mikuláš Teich, *Dějiny exaktních věd v českých zemích do konce 19. století*. Nakladatelství Československé akademie věd, Praha 1961, s. 431 + 1 nlb.

Dzieje nauk ścisłych na ziemiach czeskich stanowią pracę zespołu naukowców z oddziału Historii Nauk Przyrodniczych i Techniki Instytutu Historii Czechosłowackiej Akademii Nauk. Według intencji autorów praca ta ma dać syntetyczny, oparty na metodologii marksistowskiej obraz głównych kierunków rozwoju nauk ścisłych na terenie Czech w okresie od połowy XIV do końca XIX w. Jako data początkowa wykładu przyjęty został rok 1348, tj. założenie Uniwersytetu Karola w Pradze.

Ograniczenie pracy do przedstawienia rozwoju nauki tylko na terenie ziem czeskich zostało podyktowane, jak stwierdzają to autorzy w przedmowie, charakterem rozwoju dziejów państwa czechosłowackiego. Pojęcie „nauka na ziemiach czeskich” określone zostało przy tym z punktu widzenia terytorialnego, a nie narodowego. Dlatego też uwzględniono np. osiągnięcia badawcze uczonych niemieckich pracujących w Czechach, a pominięto naukowców pochodzenia czeskiego, którzy pracowali poza krajem.

Praca ma układ chronologiczny, jest podzielona na 5 głównych rozdziałów, z których każdy obejmuje kolejny okres historyczny. Jako granice tych okresów przyjęto następujące lata: 1348 (data początkowa), 1620, 1750, 1790, 1860 i 1900 (data końcowa). Powyższa periodyzacja, przy ustalaniu której autorzy musieli poko-

nać liczne trudności, nie może być uważana za doskonałą. W szczególności niektóre z przyjętych granic mają charakter prowizoryczny np. kończący wykład rok 1900.

W każdym z rozdziałów znajduje się na początku pewnego rodzaju wstęp charakteryzujący warunki rozwoju nauki w danym okresie historycznym. Następnie kolejno omawiany jest rozwój matematyki, astronomii, fizyki i chemii.

Praca zaopatrzona została w streszczenia w języku rosyjskim i angielskim. Ponadto dołączono krótki zestaw literatury oraz indeks biograficzny.

Dzieje nauk ścisłych na ziemiach czeskich są pierwszą publikacją obrazującą całość tego tematu. Synteza ta podjęta została mimo poważnych braków w szczegółowych pracach badawczych. Autorzy chcieli jednak zaspokoić pilną i stale rosnącą potrzebę tego rodzaju opracowania. Aby rozszerzyć krąg odbiorców książki starano się przy tym o popularność wykładu.

J. J.

Wincenty Kawalec, *Kieleccyzna. Rozwój gospodarczy regionu*. Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, Warszawa 1962, s. 259.

Jak czytamy we wstępie, książka stanowi popularny szkic ekonomiczny, którego celem jest przedstawienie rozwoju gospodarczego Kieleccyzny w historycznym ujęciu oraz wskazanie możliwości i kierunków tego rozwoju na przyszłość.

Pierwszy rozdział, zatytułowany *Historyczny rozwój gospodarki województwa*, zawiera ogólny zarys dziejów działalności produkcyjnej człowieka na Ziemi Kieleckiej, począwszy od pierwszych śladów osadnictwa w okresie prehistorycznym, a skończywszy na opisie strat gospodarczych, jakie poniosło województwo w czasie minionej wojny. W rozdziale tym szczególną uwagę poświęcił autor rozwojowi przemysłu w ciągu XIX w.

W dalszych rozdziałach, omawiających aktualny stan i perspektywy rozwoju w poszczególnych dziedzinach gospodarki, znajdują się również informacje, które mogą być interesujące przede wszystkim dla historyka przemysłu a w pewnym stopniu i dla historyka techniki. Informacje te zawarte są głównie w sięgających często okresu międzywojennego zestawieniach statystycznych obrazujących rozwój różnych dziedzin przemysłu.

Wreszcie w jednym z końcowych rozdziałów, w którym autor analizuje wartości Ziemi Kieleckiej jako regionu turystycznego, wiele miejsca zajmuje opis zachowanych zabytków techniki oraz poczynąń badawczych i konserwatorskich związanych z udostępnieniem tych zabytków społeczeństwu.

Warto dodać, że autor książki dr Kawalec należy do ludzi ściśle związanych z ziemią kielecką, a równocześnie doskonale zorientowanych w jej problematyce gospodarczej.

J. J.

I. P. Magidowicz, *Istorija otkrytija i issledowanija siewiernoj Amieriki*. Gosudarstwiennoe Izdatielstwo Innostrannoje Litieratury, Moskwa 1962, s. 475.

Ta najpełniejsza w języku rosyjskim *Historia odkryć i badań Ameryki Północnej* obejmuje okres od przedkolumbowych odkryć Normanów do podróży badawczych XX stulecia. Autor wykorzystuje w niej dziesiątki dzieł ogólnych i pomniejszych opracowań historycznych w językach rosyjskim, angielskim i francuskim. Omawia wiele źródeł i dokumentów, a m. in. mapę krajów północnych warszawskiego atlasu Ptolemeusza (ok. 1467) (sic!) Czy jednak wykorzystał je w pełni i dosyć krytycznie?